

מחלת המוח הספוגי בבקר

Bovine Spongiform Encephalopathy (B.S.E.)

ארנון שמשוני, מנהל השירותים הווטרינריים

בחוברת 214 של "משק הבקר והחלב", עמ' 69 הבאנו ידיעה על מחלה קטלנית הפוגעת בעדרי חלב באנגליה. בפנייתנו אז אל ד"ר שמשוני הוסבר לנו, שבעצם כבר גילו את מהות המחלה והנגיף הגורם לה. – בינתיים קראנו בחוברת "השדה", יולי 1988, עמ' 2012 מאמר מפורט בנדון. מפאת העניין שיש לבוקרינו בנושא, אנו מביאים כאן בהמשך את מאמרו של ד"ר שמשוני, כפי שהופיע ב"השדה".

מחלה זו מטילה את אימתה על בריטניה; עד כדי כך, שהוכרזה כ"מחלה רשומה" המחייבת הודעה לשירותים הווטרינריים. למחלה חדשה זו יש שמות נופסים. הידוע בהם, ומעיד גם על דמיונה למחלה ידועה לשמצה בכבשים, הוא B.S.E. Scrapie-like Disease לא נתגלתה עד כה בשום ארץ אחרת. מספרן של הפרות, שזוהו כנגועות עד מאי השנה, הוא 455 ב-376 רפתות, מתוך אוכלוסייה של כ-13 מיליון פרות בבריטניה. במהלך חודש מאי אובחנו 56 מקרים נוספים.

המקרים הראשונים של המחלה תוארו בבריטניה בסוף 1986, בקנט, בסאמרסט ובקורנוואל. על-פי נתונים אפידמיולוגיים מניחים, שלא היתה קיימת לפני 1984. המקרה הראשון שתואר היסטופתולוגית היה מנובמבר 1986; אך בבדיקה רטרוספקטיבית נראה שהאירוע החל באפריל 1985.

הסימנים הקליניים בולטים ומיוחדים. הפרה, בדרך-כלל מעל גיל ארבע שנים, מראה בתחילה סימני חרדה והססנות. מתגלה רגישות יתר לקולות ולתנועות, וכן למגע. חלק מהפרות

מגלות סימני תוקפנות ואפילו "מאניה". חלק מהפרות מלקקות בקביעות את השפתיים וחופרות ברגליהן. ההליכה נפגעת, במקרים רבים עד כדי כשילה ונפילה. הכשילה והתנועות ה"מרחפות" בולטות ברגליים האחוריות. חלה הרעה במצב הגופני של הפרה, ותנובת החלב פוחתת ללא סימני דלקת עטין. כאשר מוליכים את הפרה על משטח ביטון – היא מתקשה בפניות ונוטה להחלקה ולנפילה. טמפרטורות הגוף וההפרשות למיניהן – ללא שינויים חריגים. כל הסימנים הללו מתפתחים באטיות, בניגוד למתרחש במחלות אחרות בעלות סימנים דומים, כגון ליסטריוזיס ואצטונמיה. כל המקרים מסתיימים במוות, אם לא שחטו את הבהמה קודם לכן. האבחנה הסופית – אך ורק בבדיקה פתולוגית-היסטולוגית של המוח. שמה של המחלה נגזר מהמהות ה"ספוגית" של החתכים שמכנים מהמוח.

המחלה מופיעה, ספוראדית, בכל חלקי בריטניה – אף כי יש ריכוז ברור בחלקה הדרומי. הרוב המכריע של המקרים אובחנו בפרות-חלב הולשטיין-פריזיות (422 מכלל 455 המקרים

שאובחנו עד ראשית מאי השנה). 33 המקרים האחרים אובחנו בפרות איירשייר (10), גרנזי (8), ג'רזי (1), שורטהורן (1), ומכלואים שונים (13). בכלל 376 המשקים שנפגעו, כ-75% היה מקרה אחד בלבד. גם באחרים היה מספר הנפגעות קטן ביחס לגודל העדר. בשלב זה נראה, שמדובר בגורם מידבק בעל משך דגירה ממושך ביותר, וכי לתופעה זו יש גם רקע גנטי (רגישות יתר בבקר הולשטיין?). השינויים הפתולוגיים במוח דומים במידה מפתיעה לשינויים המוכרים בכבשים שחלו במחלה Scrapie, שלה משך דגירה ממושך ביותר – ודוקא דבר זה מדאיג מאד.

מחולל המחלה מכונה "וירוס אטי בלתי קונוונציונלי". הוא שונה מכל שאר הנגיפים הידועים כיום, ועדיין לא ברור מבנהו המדויק. תכונה אחת שלו מדהימה: הוא עמיד לתכשירי חיטוי שונים ואף לטמפרטורות גבוהות (100 מ"צ במשך שמונה שעות!). הוא מתיישב במוח וגורם לסימנים הקליניים העצביים הטיפוסיים בכבשים (שאחד הבולטים בהם הוא התגרדות), לאחר שאילח איברים אחרים, בעיקר רקמת לימפה, למשל במערכת העיכול, בטחול ועוד.

מחלות דומות ידועות כיום בעזים, באיילים, במינקים, בחתולים, בקופים וגם באדם. בכל המחלות הללו הדגירה ממושכת מאד, עד שש שנים ואף יותר. נקל לשער איפוא, מה גדולה חרדתם של השירותים הווטרינריים הבריטיים רשמו לזכותם השג מזהיר באיתור המחלה, באיבחונה ובהגדרתה. עתה הם עומדים לפני קשיים רבים, שרק מחקר מעמיק, יסודי ומהיר יוכל להקל. מגדלי הבקר לחלב בארצות רבות עוקבים בעניין רב אחר מהלך המחלה ומחקרה בבריטניה. פרטים על המחלה הועברו מיד עם הפירסום הראשון, אשתקד, לידיעת ציבור הרופאים הווטרינרים בישראל.

מחולל המחלה מכונה "וירוס אטי בלתי קונוונציונלי". הוא שונה מכל שאר הנגיפים הידועים כיום, ועדיין לא ברור מבנהו המדויק. תכונה אחת שלו מדהימה: הוא עמיד לתכשירי חיטוי שונים ואף לטמפרטורות גבוהות (100 מ"צ במשך שמונה שעות!). הוא מתיישב במוח וגורם לסימנים הקליניים העצביים הטיפוסיים בכבשים (שאחד הבולטים בהם הוא התגרדות), לאחר שאילח איברים אחרים, בעיקר רקמת לימפה, למשל במערכת העיכול, בטחול ועוד. מחלות דומות ידועות כיום בעזים, באיילים, במינקים, בחתולים, בקופים וגם באדם. בכל המחלות הללו הדגירה ממושכת מאד, עד שש שנים ואף יותר. נקל לשער איפוא, מה גדולה חרדתם של

קרציות בישראל

י. ירוחם, ה"חקלאית"; א. הדני, רחובות

הקרציות שייכות למחלקת העכבישנים, מערכת פרוקי הרגליים, ונודעת להן חשיבות רפואית וטרינרית רבה. בארץ זוהו מספר רב של מיני קרציות קשות ורכות אשר בחלקן מעבירות גורמי מחלה, מפרישות רעלנים ומוצצות דם. מאמצים ניכרים מושקעים בהדברת הקרציות ובמניעת המחלות המועברות על ידן. לאור החשיבות הרבה של קבוצת טפילים זו מוגשת רשימה מסכמת של מיני הקרציות שאובחנו אצל האדם ובעלי החיים במשק ובבר. מיני הקרציות ברשימה מכונסים לפי מעמדן בסולם הזואולוגי ולא לפי חשיבותן.